

פרכת בחרמון *Colchicum antilibanoticum* - סתונית החרמון (נובמבר 2015)

כתב: אורי פרגמן-ספיר

ימים אלו הם ימי שיא פריחת **סתונית החרמון** וזוהי הזדמנות לספר על הצמח המיוחד ויחסיו עם המינים הפורחים איתו ועם המינים הקרובים אליו.
סתונית החרמון *Colchicum antilibanoticum* היא צמח פקעת קטן הגדל במרומי החרמון והרי מול הלבנון. בחרמון הצמח נפוץ במדרונות סלעיים ומנוקזים ברום 1400-2200 מ'. בטווח רום זה הצמח גדל בחגורת יער ספר נשיר הררי (1400-1800 מ') והחגורה כרקוצית משתרעת מעל לרום זה.

סתונית החרמון. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©

פריחה מתרחשת באוקטובר ובתחילת נובמבר, בשעה בה פורחים עוד פרחי סתיו רבים בחרמון, ביניהם מיני כרכום וחלמונית גדולה. במופעה **סתונית החרמון** דומה למיני הכרכום, היא נראית מרחוק כאגד פרחים בהירים היוצאים מאותה נקודה. אולם נוכל לזהותה מקרוב בקלות - פריחה לבנים עם שישה עלי עטיף צרים ושישה מאבקים שחורים. זאת בניגוד לכל מיני הכרכום להם שלושה אבקים בלבד ועטיף מפוספס או מוכתם, לפחות מבחוץ. **סתונית החרמון** פורחת לפני הופעת העלים, העלים מבלבלים מאוחר יותר והם שרועים וקרחים. מין זה, כמו רבים מפרחי הסתיו, מנצל חלון זמן שבו הצמחים העשבוניים

עדיין לא נבטו או שהם רק בראשית הנביטה. בפרק זמן קצר זה הסתונית פורחת על גבעול קצר ונראית לעין כאשר יתר הצמחים רק מתעוררים. **סתונית החרמון** מתייבשת ומפיצה את זרעיה לאחר החורף, כאשר עונת הצימוח והפריחה העיקרית החרמון רק מתחילה.

סתונית החרמון. צילם: אורי פרגמן-ספיר ©

המינים הקרובים ל**סתונית החרמון** בישראל גדלים בחגורת הספר ובמדבר: אלה הם **סתונית טוביה** ו**סתונית הרמון**. **סתונית טוביה** היא צמח אנדמי של חגורת הספר ובצפון הנגב, היא מתאפיינת בציציות המופיעות בבסיסי האבקנים, עלי עטיף אזמלניים ועלים המופיעים עוד בזמן הפריחה. שרידי ציציות אלו נמצאו באופן נדיר מאד גם ב**סתונית החרמון**. בהר הנגב הגבוה מופיעה **סתונית הרמון**, לכאורה היא זהה ל**סתונית החרמון**, אולם נבדלת ממנה בעמוד עלי לא מפוצל ובעלים המופיעים כבר בעונת הפריחה. דגם התפוצה של חרמון - ספר ומדבר מוכר גם ממינים אחרים הגדלים בחרמון: **כחלית ההרים** הנפוצה בחרמון ומופיעה שוב בספר ובמדבר; **זמזומית החרמון** וקרובתה **זמזומית המדבר** ועוד.

מעבר לגבולות הארץ ניתן לראות עוד מינים קרובים ל**סתונית החרמון**: במצרים (סיני) - **סתונית סיני**, בירדן - **סתונית אדומית**, בסוריה - **סתונית כרכומית** ועוד מינים בטורקיה ובקפריסין.

=====

ציטוט: פרגמן-ספיר א 2015 פורחת בחרמון *Colchicum antilibanoticum* - סתונית
החרמון (נובמבר 2015), "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 2.
<https://www.kalanit.org.il>/פורחת-בחרמון-סתונית-החרמון-נובמבר-2015